

Prześladowanie czarownic w kantonie Vaud

Autor tekstu: **Artur Marek Wójtowicz**

Kanton Waadtland (po francusku: Pays de Vaud) należący dziś do Szwajcarii pozostawał w XVI wieku pod wpływami Księcia Savoy, a także Księcia Biskupa Lozanny. Od 1536 r. prawnie teren ten należał do Berna. Vaud zamieszkiwało w 1558/59 ok. 70.- 80.000 mieszkańców.

Po zajęciu kantonu Vaud przez kanton Bern tamtejsi komisarze (pomimo, iż pisemnie zagwarantowali wolność kantonu i lojalność wobec savojskich biskupów z Lozanny) używali tytułu Pan z Vaud. Zaostrzenie sytuacji między tymi kantonami pojawiło się dopiero w momencie reformacji szwajcarskiej, której celem była sekularyzacja klasztorów.

Warto jest również nadmienić o sytuacji prawnej kantonu Vaud. Jest to z pewnością ciekawa kompozycja. Sam kanton bowiem jest francuskojęzyczny. Kanton Bern natomiast pozostaje w strefie języka niemieckiego. Jeżeli ktokolwiek był w Szwajcarii z pewnością widział, że te dwie strefy językowe nie żyją raczej w zgodzie. Ale wróćmy do prawa. Vaud pozostawał wasalem Berna, a co za tym idzie instancją apelacyjną we wszelkich procesach dla Vaud był wspomniany Bern (nie mylić z miastem Berno, które leży w Czechach). Zatem protestancki Bern miał prawo orzekać wyroki (bądź je kwestionować) na terenach należących do savojskiego domu z Chambéry i oficjalatu z Besançon, które należały do biskupstwa Lozanna. Niemniej jednak Bern starał się szanować wszelkie normy i przyzwyczajenia obowiązujące na terenie Vaud. Podobnie też nieowocnymi stały się wszelkie próby ingerowania berneńskich radców w decyzje podejmowane przez szlacheckie sądy na terenie Vaud. A troszeczkę ich było. Historycy bowiem podają nam liczbę 91 instytucji uprawnionych do wydawania wyroków śmierci na osobach podejrzanych o uprawianie magii. W dużej mierze, jak już wcześniej wspominałem, w sądach tych zasiadała szlachta savojska.

Prześladowania czarownic na terenie kantonu Vaud są ściśle związane z osobą Biskupa Księcia Lozanny. W roku 2000 Peter Kamber wraz z Fabienne Taric opublikowali monografię dotyczącą okresu nowożytnego w zachodniej Szwajcarii, a także prześladowania czarownic jakie miały miejsce w wiosce Gollion. W niniejszej pracy mocno stali na stanowisku, że szwajcarski kanton Vaud znajdował się w centrum uwagi europejskiej inkwizycji. W swojej pracy Kamber podaje ponadto dokładną liczbę prześladowań jaka miała miejsce w latach 1580-1665. Jego zdaniem w tym okresie na terenie Vaud spalono na stosach 1700 domniemanych czarownic lub czarowników (stanowiących 30% z ogólnej sumy ofiar). Od roku 1680 inkwizycja odchodzi powoli w zapomnienie. Największa fala prześladowań miała miejsce w roku 1599 przynosząc żniwo w postaci 74 ofiar. W innych natomiast latach liczba ofiar kształtowała się w okolicach 40-60. Peter Kamber w swojej pracy stara się zauważyć powiązania procesów czarownic z ówczesnymi klęskami głodu jakie były na tym terenie. Przykładowo w 1599 r. przez Vaud przewinęła się epidemia. Z kolei w latach 1629 — 1630 wydano na śmierć 103 osoby.

Opisywany przeze mnie kanton z pewnością miał problem prawny. Z jednej bowiem strony ulegał on naciskom protestanckiego Berna, pozostając pod jego wpływami, z drugiej zaś musiał liczyć się ze zdaniem katolickiego Księstwa Savoyen. Tego typu sytuacja nie była nazbyt przyjazna dla tamtejszych sędziów.

Radcy berneńscy uważali, że procesy czarownic jakie były przeprowadzane na terenie Vaud, często były wynikiem kłótni między sądami szlacheckimi na tamtejszym terenie. Przykładowo w roku 1543 spalono osobę podejznaną o uprawianie magii bez udowodnienia jej winy. A przecież przekonujące dowody powinny być powodem wydania wyroku. Tego typu

procesy trwały aż do 1664 r. Tymczasem Bern ograniczał się wyłącznie do rozpatrywania apelacji. A takie nie napływały zbyt często. Procesy o których pisze w monografii Fabienne Taric udawały społeczeństwu, że Bern uznaje suwerenność Vaud.

W latach 1615-1631 skazano w Vaud kolejnych 27 osób na śmierć, wyroki te jednak poszły przed trybunał w Bern. Z apelacji jakie wysłano do Bern, 19 przyjęto, zaś 6 wyroków zmodyfikowano poprzez złagodzenie kary. Złagodzenie wyroku śmierci nie oznaczało jednak uwolnienie danej osoby. Krótko mówiąc nie została ona spalona na stosie, lecz np. ścięta mieczem. Z podanej przez mnie liczby (27), jedną osobę wypuszczono wolno, zaś los jednej pozostaje nieznan. Sąd w Bernie rzadko wypowiadał się na temat procesów w Vaud. Dochodził on zazwyczaj do głosu w momentach mających na celu zademonstrowanie siły, pisze wspomniana Taric. Niemniej jednak rozpatrywał on sprawy związane z czynami osób należących do posiadłości L'Isle (Gollion) w latach 1620-1632. Po roku 1632 kiedy to w wiosce Gollion wybuchł bunt przeciwko sędziom, władcom odechciało się po raz kolejny ukazywać demonstrację siły. Efekt tego był taki, że przez kolejne 12 lat nie rozpatrzono na tym terenie żadnej sprawy przeciwko domniemanej czarownicy.

Literatura:

- Kamber, Peter: Die Hexenverfolgung im Waadtland (1581-1620). Unveröffentlichte Lizentiatsarbeit, Universität Zürich 1980.
- Ders.: La chasse aux sorciers et aux sorcières dans le Pays de Vaud: Aspects quantitatifs (1581-1620). w: Revue historique vaudoise 90 (1982), S. 21-33.
- Ders.: Croyances et peurs: La sorcellerie dans le pays de Vaud (XVIe-XVIIe siècles). w: François Flouck, Patrick-R. Monbaron, Marianne Stubenvoll und Danièle Tosato-Rigo (red.): De l'Ours à la Cocarde: Régime bernois et révolution en pays de Vaud. Lausanne 1998, S. 247-256.
- Modestin Georg: Hexenverfolgungen im Waadtland. Bernisches Herrschaftsgebiet 1536-1798, zählt zu den Kernländern der frühneuzeitlichen Hexenverfolgungen w: www.historicum.com
- Modestin, Georg: Vaud, Pays de. w: Richard Golden (red.): Encyclopedia of Witchcraft: The Western Tradition. Santa Barbara (w druku).
- Monter, E. William: Witchcraft in France and Switzerland: The Borderlands during the Reformation. Ithaca-London 1976.
- Taric Zumsteg, Fabienne: Les sorciers à l'assaut du village: Gollion (1615-1631). Lausanne 2000 (za : Etudes d'histoire moderne 2).

Fotografia:

Rycinę przedstawiającą zakopywanie czarownicy żywcem zacerpnięto z : <http://www.asn-ibk.ac.at/bildung/faecher/geschichte/maike/zeitreise/abb49.htm>

Artur Marek Wójtowicz

Teolog, publicysta, pisarz. Ukończył Uniwersytet Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie (dawne ATK) oraz Studia Pastoralne w St. Gallen. Autor wstępu do Biblii protestanckiej ręcznie przepisanej przez 650 osób z Horgen ZH w 2003 r. Mieszka w Szwajcarii. "Wszyscy mawiają, że po filozofii traci się rozum, zaś po teologii wiarę. Więc co pozostaje? Spryt? Spotkać teologię w życiu to niewielki problem. Ale spotkać wierzącego teologa, to już sztuka, a prawdziwie wierzącego to... cud" - napisał.

[Strona www autora](#)

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 02-11-2003)

[Oryginał.](#) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2878>)

Contents Copyright © 2000-2008 by Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę podkatalogów, skrypty JavaScript oraz inne programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl